

De Leeuwarder klokkengieterij Nijenhove (1619-1711): Hans Falck, Jacob Noteman, Jurrien Balthasar, Petrus Overney.

Tot het begin van de 17^e eeuw werden klokken of kanonnen gegoten door rondreizende klokken- en geschutsgieters, vaak afkomstig uit Duitsland of Elzas-Lotharingen. Afhankelijk van de oorlogssituatie in de 80-jarige oorlog (1568-1648) of in de 30-jarige oorlog (1618-1648) in een bepaalde regio goten ze of klokken of geschut. Gedurende het 12-jarig bestand, van 1609-1621, nam de welvaart in de Nederlanden toe en veel steden gaven de opdracht om weer klokken in de torens te hangen. Deze klokken waren rond 1580 verwijderd om ze om te smelten tot geschut dat Willem van Oranje nodig had in de oorlog met Spanje. De rondreizende klokken- en geschutsgieters vestigden zich vanaf het begin van de 17^e eeuw vanwege de vele opdrachten vaak voor langere tijd in een stad. Zij maakten klokken maar ook kanonnen ter bescherming van steden en voor de oorlogs- en koopvaardij schepen der Nederlanden. In 1619 stelde het stadsbestuur van Leeuwarden Hans Falck aan als klokkengieter en liet hem de voormalige katholieke kerk van Nijehove gebruiken als klokken- en geschutsgieterij. Dit gebouw aan het Jacobijnerkerkhof was al sinds 1580 niet meer in gebruik als kerk en werd uiteindelijk in 1765 gesloopt. Hans Falck werd in 1635 opgevolgd door zijn leerling Jacob Noteman. Noteman en zijn opvolgers kregen van de Staten van Friesland het alleenrecht om in die provincie klokken te gieten. Hij vertrok in 1650 naar Heidelberg en in 1654 nam Jurrien Balthasar de gieterij over. Na diens dood in 1571 volgde Petrus Overney hem op. In 1711 overleed Petrus Overney en dat betekende het einde van de klokkengieterij. Deze vier klokkengieters hebben veel klokken gemaakt voor de kerken in Friesland en Groningen.ⁱ

Bronnen

Rots, A., H. den Olde, *So menichmael ghij hoort den helderen clockenslach, een inventarisatie van luid- en speelklokken in de provincie Groningen*. Groningen: Philip Elchers, 2005.

Lehr, A., J.W.C.Besemer, *Zingende torens Friesland, Groningen, Drenthe & Overijssel*. Zutphen: Walburg Pers, 1994.

Pathuis, A. en M.A. De Visser, *Beredeneerde lijst van Torenklokken in de provincie Groningen vóór de vordering door de bezettende macht in 1942 en van de klokkenafgietsels in het Museum van Oudheden voor de provincie en stad Groningen*. Groningen: Gebr. Hoitsema, 1945.

Ufkes, T., *Gouden eeuw in brons. Klokkengieters en luidklokken in het zeventiende eeuwse Groningerland*. Deel 1 in de reeks Uurwerken en Luidklokken. Groningen: SOGK, 2015

<http://www.beiaarden.nl/index.php/lijt-van-klokkengieters>

http://images.tresoar.nl/wumkes/periodieken/dvf/DVF_2004_84.pdf (over de gieterij Leeuwarden)

ⁱ 15-11-2-22, versie 1.0, TRS. Hoewel deze tekst met de grootst mogelijke zorgvuldigheid is samengesteld, kunnen we niet garanderen dat deze informatie volkomen juist is en/of te allen tijde blijft. Aan het gebruiken en/of toepassen van deze informatie kunnen dan ook geen rechten worden ontleend.

